

W e s t m a n n e n .

Nr. 1

Bergen 20. januar 1989

5. årgang

Alv Askeland:

The image shows two staves of handwritten musical notation. The top staff has lyrics in parentheses: "(Bolj) Kvite små dun i lufti - snøen tett mot tufti. Englar sym uti romdi - heilage jol er i kjomdi." The bottom staff has lyrics: "romdi - heilage jol er i kjomdi." The score is signed "© St. Werner Holler, 1917".

Jol

Kvite små dun i lufti -
Snoen fell tett mot tufti.
Englar sym uti romdi -
heilage jol er i kjomdi.

Stilt ifrå tårn det kimar -
tonedun glid og glimtar.
Barnlege jolefrygdi
sveipt er um heile bygdi.

Gullglans frå kyrkjegluggar
skin imot natteskuggar.
Høgtidspryd prest der inne
lyfter upp Jesu minne.

Nedsnodd er landet vide.
Stovene høgtidsblide
lyder på gledeordet
far les ved jolebordet.

Inn i den vigde festen
stig han, den høge gjesten -
kjem frå det ljuve Eden -
byd alle jolefreden.

Lette små steg i stova!
Alle vil gjesten lova!
Songen kring kveikte tree
glitrar av himmelglede.

Sylvstjerne-flor i snoen!
Palmesyn yver boen!
Betleheim kjem so nære.
Her - vert han fødd, den kjære.

Salmen «Jol» er frå samlingi «Kyrkjeljod» som Alv Askeland gav ut på Norsk Bokreidingslag i 1988.

Blomar til Einar Stavang

Einar Stavang

Ved middagen på årsmøtet i Norsk Måldyrkingslag 19. november 1988 gav Sigurd Sandvik blomar frå laget til Einar Stavang som fylte 90 år dagen etterpå, 20. november 1988. Sandvik sa nokre gode takkeord til Einar Stavang som ikkje minst i si mangeårige gjerning på Stortinget og i arbeid med lovtekster hev teke eit storlyft for norsk mål.

Ved årsmøtebordet fortalte Stavang seinare um sitt arbeid serleg med norsk lovmaål. Frå 1920-åri og fram til krigen kom det kring 25 lovframlegg på nynorsk. Etter krigen auka det på med norske lovtekster, og i tidi 1945-55 kom det kring 75 lover på vårt mål. Sidan hev det halde seg tolleg jamt. Einar Stavang nemnde serskilt det gode samarbeidet han hadde med Knut Robberstad. Stavang la til at han hev fenge mykje skjenn for sitt norskmaalsarbeid, men i grunnen hev ikkje skjennet gjort han noko serleg vondt.

Noko for fagnemndi i språkrådet?

Dei two ordi **heiderleg** og **reideleg** vert ofte bruka i lag. Ord i fell godt saman, både i segjmåte og tyding, **heiderleg/reideleg**.

Hederlig og **redelig** heiter det på dansk og norskdansk - rett nok med eit lite sjølvljodsavbrigde, **hederlig/hæderlig**.

Kvífor skal so den avhogne formi **reieleg** vera einerådande i dagsens offisielle nynorske skriftmål?

Ser ikkje fagnemndi i Norsk språkråd for eit uturvande regelbrot det er - eit regelbrot millom mange - når elevar skriv **heiderleg**, men lyt skriva **reieleg**? Me kunde i same snuen taka med andre ord som hev mange avleidningar, t.d. **breida**, **greida**, **keida**, **leida**, **reida**, som er like ille medfarne. Når vil fagnemndi taka til å retta på slike mishøve som for det meste kom inn i 1938 og som gjer skriftmålet mykje godt ulærande på språklogisk veg?

Jarl

Fridtjov Sørbø: Den trugne måldyrkaren

Minneord i gravferdi át
Jan-Magnus Bruheim i Skjåk
kyrkje 19. august 1988

I nynorsk bokheim gjeng den store tradisjonen i bein line frå grunnleggjaren Ivar Aasen, gjenom tonestillaren Arne Garborg og fram til meisterspelemannen Olav Aukrust. Dei gjævaste skaldane våre høyrer alle heime i denne flokken.

Mange diktarverk fær til sist same lagnad som alt anna skapt av mannehand. Men éitt varer ved gjennom alle tidbrøyte: Minnet um deim som var trugne mot kallet.

Måldyrkaren Jan-Magnus Bruheim vann seg eit trygt rom i den norske folkehugen, og dér kjem han til å leva lengre.

Han stig no med all rett og heider inn i radi av hæve rudningsmenn. Me trur at dei alt er framme og vil taka vyrdeleg imot honom.

«På skålvekti» kalla Bruheim ei av dei fyrste bøkene sine. Det var ikkje medmenneski han vilde prøva på den vekti. Snarare seg sjølv. Men framum

alt: Det norske diktar -ordet. Ikkje éin bokstav sette han tilfelleleg på prent, ikkje ein falsk tone fanst det i poesien hans.

I si lyriske diktning henta Jan-Magnus Bruheim med var hand fram det mjuke og det milde i morsmålet, det fagre og det fulltonande. Han valde ord og form i truskap mot lovene for norsk mål, og han gjorde det i kjærleik til dei ævelege venlekslovene.

Det som mange med skjelvande røyst kallar «det store språkpolitiske fleirtal på Stortinget» fekk aldri halda i penneskaftet hans Jan-Magnus Bruheim.

Den varme og ópne venehandi vart stod og urikkeleg ved arbeidsbordet. Han kjende ingen annan autoritet enn Ivar Aasen, og ingen annan domar enn

målet; det er rettare seiemåte. Andre meiner at dette er berre til å forlyfta seg på.

Etter dansk mønster seier folk at du må forklara deg. Kanskje det har noko med Pontoppidans forklaring å gjera. Lars Eskeland sette «Uttyding til Luthers katekisme». Elles kan me vel gjera greida for oss med andre ord, greida ut ei sak og greida opp i noko som er innfløkt.

Ofte høyrrer me at ei verksdrift (ein industri) skal forrenta so og so stor kapital. Her må det greida seg med å renta kapitalen. Tiltaket kan ikkje renta seg, eller kasta av seg nok til renta.

I styringsmålet møter me ofte ordet forventa. Dei talar om forventa skatteinngang og forventa utgifter. Her skulle det vel greida seg med venta, (endå det kan vel henda dei ventar for mykje!) Nært til dette står ordet forventing. Ofte kan ein her òg bruka venting eller von. Stundom ligg det ei ser-skild von i det ein ventar på eller stundar mot. I høgtidleg stil kan ein godt bruka ventings von: «— han gav oss ventings von/at æva me skal erva». (Sjå elles Magne Rommetveit «På godt norsk» Synonym- og omsetjingsordliste).

Sigurd Sandvik.

sitt eige samvit.

Jan-Magnus Bruheim var med og lyfte det klassiske landsmålet opp att or den djupe vanmakt riksmaktene hev stedd det. Han hitta dei friske røtene, odla stomnen og lét målet atter bløma fritt i ljósan dag.

Jan-Magnus Bruheim åtte eit kunstnarleg og språkleg sjølvstende som er meir enn sjeldsynt i vår tid. Han lydde maningi frå diktarbroren Arnulf Øverland um å halda ordet heilagt. Ord er ánd!

Jan-Magnus Bruheim vart tidleg innvald i det nynorske akademiet Norsk Måldyrkingslag, og i mange år var han styresmann. Alle vart me umframt glade i Jan-Magnus. Hjå honom gjekk sakkunnskapen og venskapen hand i hand på ein serskilt lukkeleg måte.

Det nynorske akademiet takkar for den gode og lange samvinna, og det minnest i denne stundi eit gamalt kvæde:

**Her heve fagnadfolk fare or heimen,
her hev ein gild gut gjenge til kvile.**

Me legg denne blomekransen på båra hans Jan-Magnus i høg vyrdnad og djup takksemd.

Litt om førestavingi for-

Det er forunderleg kor den lette førestavingi for- etter bokmålmönster sprengjer seg inn i norsk, og vert godkjend av Norsk språkråd. Du kan ver ta skräemd av å sjå ordlista.

På godt norsk har me førestavingi for- i tydingi for mykje, som i forfosen, forkava, forstøkt, forvirra, forkommen og mange andre ord. Denne tydingi høver ikkje godt i forlova. For det var vel ikkje meiningsi at dei to skulde ha lova for mykje. Her bør me bruka trulova, som seier det det skal.

Nokre ord ligg på grensa: Ord i forundra og forundring har vel noko av tydingi for mykje i seg. Sameleis forsigna og forhippa. Me lyt vel og godta ka forkynna og forfylgja, endå me har kunngjera og jaga, elta, hundsa og andre ord i ulike høve. So har me faste ordlag: «Det var ei forlevande kvikk gjenta!». «Forsyne meg, fauk han ikkje på meg!» — Men ved bordet bør ein heller beda folk ta for (til) seg av rettene.

Sume seier me har fornorska det danske målet her i landet. Frå dansk synsstad er det rett. Her i landet meiner nokon at me bør norska opp bok-

Ny roman av Aslaug Høydal

I 1988 kom romanen *Vind og Veris* av Aslaug på Dreyer. Dette er ein sjølvstendig roman, men me møter likevel att personar som me hev møtt i *Ranka* og *Vinden blæs mot klettane*, romanar tidlegare utkomne frå Aslaug Høydals hand. I *Vind og Veris* finn me eit rikt og klangsterkt norsk mål, slik Aslaug Høydal hev skrive det i mange andre bøker, med innslag av ord og former frå Øvre Telemark.

Råme

Du hadde nokre ord
eg lika å høyra
sa dei med låg røyst
medan eg såg på munnen din
eit lag med lippene
eit lite hår i munnvika
ei råme kring dei orda
som eg so gjerne ville høyra

Sigbjørn Heie

Vestmannen.

Vestmannen kjem til vanleg ein gong i månaden.

Bladpenger kr. 100,- for året.

Kan tingast på alle poststader og beinast frå «Vestmannen», Helge Liland,

5065 Blomsterdalen.

Postgiro: 4 25 63 92,
Bankgiro: 8401.21.43027

Utgjevar:
Vestmannalaget,
5000 Bergen,
Telefon (05) 31 79 29/31 31 16.

Bladstyrar:
Jostein Krokvik,
6143 Fiskabygd
Telefon (070) 21 429

Forretningsførar:
Helge Liland,
5065 Blomsterdalen,
Telefon (05) 22 67 00

Sats/trykk:
Sigurd Olsen Boktrykkeri, Bergen

Nynorsk dagsavis

Riksfordet for nynorsk presse fortel at Sogn Dagblad hev vore einaste nynorske dagsavis siste tiåret. Avisa er i framgang, og redaktören, Norvald Stedje, hev fenge Vinje-prisen.

Men er Sogn Dagblad einaste dagsavis no? Avisa **Firda** med utgjevarstad Førde kjem i eit upplag på 12000-13000 fem dagar i veka, det vil segja alle dagar frårekna mandag. Sume vil kanlike rekna Firda òg for dagsavis.

Gåveliste for Vestmannen

Ole Gilje Dale, Skien, 25,-. Frida Valle, Hermansverk, 50,-. Martin Raahiem, Ridabu, 150,-. Inger Indrebø Eidissen, Oslo, 1000,-. Audun Fitje, Sandane, 50,-. Ingerd Hirth, Bergen, 50,-. Knut Kaldhol, Ålesund, 100,-. Oddbjørg Nordanger, Seim, 50,-. Sverre Hausberg, Askvoll, 150,-. Salmund S. Jarane, Bergen, 50,-. Askild Horneland, Stord, 25,-. Arnljot Kyllingstad, Helleland, 100,-. Bjørn T. Aakre, Valle, 50,-. Piotr Klafkowski, Drammen, 100,-. Trygve Straume, Straumsgjerde, 50,-. Einar Svensen, Oslo, 50,-. Leif Berge, Indre Arna, 50,-. Kåre Holsbøvåg, Kleive, 30,-. Per Mardel, Sandane, 25,-. Kari Hartveit, Lonevåg, 25,-. Eirik Brattegard, Ål, 25,-. Torolv Hustad, Nesttun, 50,-. Trine Reknes, Bergen, 100,-. Martin Votlo, Indre Arna, 100,-. Rasmus Førsvoll, Rennesøy, 50,-. Oskar Sønderland, Volda, 50,-. Anders J. Hestenes, Hestenesøyra, 25,-. Oskar Telnes, Fjell, 100,-. Kåre P. Villanger, Laksevåg, 50,-. Anne Gullestad, Oslo, 50,-. Jon Ous, Oslo, 100,-.

I alt kr. 2880,-

Me takkar gjøvarane
VESTMANNEN
Helge Liland
5065 Blomsterdalen
Bankgiro: 8401.21.43027
Postgiro: 4 25 63 92

Ved årsskiftet 1988 — 1989

Årsskiftet er ei høveleg tid til å saumfara stoda for Vestmannen. Bladet gjeng no inn i 5. årgangen, og det skulde vel vera tydeleg for dei fleste at bladet hev stadfest sitt veregrunnslag og si oppgåva. I ein artikkel i **Mål og makt** nr. 4/1988 skriv Kjell Venås at det hev kome ny økonomisk kraft til vestmannasynet gjennom Opedalsfondet. Dette er rett nok, endå um vestmennene hev andre økonomiske fondskjeldor i tillegg. Men pengar åleine er det knapt mykje gagn i, dersom det ikkje er livskraft i sjølv saki. Her hev Vestmannen løyst ut bundne krefter. Bladet hev kalla på dagnær offervilje som syner seg i m.a. gåvelistone, og bladet hev freista opna for dei lange utsynene som set norsk målrøynd i ein tusundårrssamanheng.

I ei tid då blad og avisor slit med vanskar og dukkar under, er det i seg sjølv ein siger at Vestmannen sigler trygt for frisk undanvind.

Viktig for eit skriftmål er bøkene og bokheimen. Korleis ser det ut på denne teigen? I 1938 skreiv Nikolaus Gjelsvik i **Von og veg** at målet i sume nynorske bøker var so ringt og slurvut at det var eit åndeleg helseslit av verste slag å lesa. Dette er det vel endå større grunn til å segja i dag, og det byd knapt på store vanskar å finna talande døme. Men me trur ikkje det alltid er til framhjelp å rekna upp det som er gale; me peikar heller på gledelege tildrag. Og det finst mykje gledeleg. I serstoda stend bøkene frå Norsk Bokreidingslag, forlaget som held Aasens målarv i hevd, og som serleg siste åri hev teke store framlyft. Bokreidingslaget er 50

år i 1989, og det hev mange agelege verk på boklistone. Men Bokreidingslaget stend ikkje åleine. I 1988 kom rettleidingsbok med studieplan på skulemål med tradisjonelle former, noko som ikkje hev vore kvardagskost sidan 1938. Sume bøker på ymse forlag hev og kome på sers godt mål, t.d. **Vind og Veris** av Aslaug Høydal og den nyutgjevne diktsamlingi til Henrik Straumsheim. Det kann sporast vilje til å verna um norsk mål både i blad og bok. Men framleis ligg den kjøvande offentlege handi yver skule og styringsverk med sine mange forbod mot mynsterverdige norske ordformer og skrivemåtar.

Eit nytt og grunnripande innslag i den norske språklege gjæringsgangen er samdrættet millom Aasen-folk og leidande krefter i Norsk Målungdom. Tildrag i same leid hev det vore tidlegare, men dei er no opne og berrsynlege. Dei vil nok, når tidi kjem, syna att i offentleg målpolitikk.

Den som skal teikna eit bilete av målstoda 1988/89, sett frå vår synsstad, kan ikkje heilt utelata Norsk språkråd. Rådet er skeivt samansett slik at det hev vore, med di Ivar Aasen-sambandet framleis er utesengt. Målfolk ventar enno på den språklege «liberaliseringi» som dei på hin kanten fekk alt i 1972, same året som Rådet vart skipa. Fleirtalet i Rådet hev vedvarande stelt ulikt med norsk og norskdansk; dei norskanske skrifttradisjonane vert ivaretakne næraast til yvermål, dei norske vert nedbrotne. Språkrådet hev ei viss røynleg makt, og sume målfolk hev eit lag til å sveglja alt frå

den kanten i blinde. Tvert um bør me sjå på språkrådsvedtak med kritiske augo, og avsløra dei når det trengst. Helst skulde me ynskja eit språkråd nokolunde som dei t.d. hev det i Danmark, eit råd som med varsemd og stor audmykt steller med det målet rádsleiene er sette til å verna.

Trass i dei kritiske merknadene um Språkrådet trur me det er større grunn til von enn til misvon ved årsskiftet 1988/89. Tankane som vestmennene hev lyft fram sidan Vestmannalaget vart skipa i 1868, hev ikkje tapt si kraft. Det er enno unge tankar som me trur tidi arbeider for.

J. Kr.

Two vyrdelege kunstnarar frå Bygde-Noreg

80-åringane Rolf Myklebust og Knut Skinnarland

Two kunstnarar frå Bygde-Noreg hev nyleg runda 80-årsdagen. Jamvel um me kjem på etterskot, vil Vestmannen få hylla deim. For dei kan båe sjå attende på eit livsverk som det stend age av. Spelemann og programsekretær Rolf Myklebust frå Stryn i Nordfjord fylte 80 år 27. november 1988, og bilethoggaren Knut Skinnarland frå Rauland i Telemark fylte 80 år no 15. januar. Båe bur i Oslo. Dei fekk rik arv frå ætt og heimegrender, og um dei båe kan det i sanning segjast at dei hev auka arven, blenkt han upp, og skapt varande verk.

Rolf Myklebust er framleis i arbeid for norsk folkemusikk. No held han på med hefte nr. 7 av verket «Slåttar i Nordfjord-tradisjon». Og i årbok «Frå Fjøn til Fusa», som kom no til sist årsskiftet, hev Myklebust skrive på notar 20 gamle salmetonar frå Herdla, uppskrivne etter Brynjel O. Berland, ein mann som hadde teke vare på den gamle songtradisjonen i desse bygdeiene. I heile 26 år, frå 1952 til aldersgrensa i 1978, var han programsekretær og leidari for folkemusikkprogrammi i radioen i Norsk Riksringkasting. Det var ei lukka for norsk folkemusikktradisjon at Rolf Myklebust fekk den oppgåva. Endå det stod i eit blad i 1951, då det vart kjent at Myklebust sökte programsekretærstillingi, at dersom han var programsekretær, so «blir det slutt på hardingfelespelet i radio»!

Rolf Myklebust hadde då vore aktiv musikar i Oslo, i dei 12 seinste åri fyrstefiolinist i Filharmonisk Selskaps Orkester. Musikkgivnaden hadde han fenge i voggegåva, og i uppovksteren heime i Stryn. Faren Jakob Myklebust var skreddar, og ein glup speleman. Han dyrka både slåttespel og klassisk musikk, han hadde elevar i notelære og i samspel. Og so hadde han læregutar i skreddarfaget, og dei gutane spela både hardingfele og fele. Millom dei læregutane var Jon Rosenlid frå Fjelli som seinare vart ein vidgjeten speleman i Bergen. I 1920 hende noko som Rolf Myklebust aldri hev gløymt. Per Bolstad den yngre, son til slåttekomponisten gamle Per Bolstad, heldt konsert i Stryn. Den unge Rolf Myklebust sat som fjetra. Bolstads fiolinspel, hans fantastiske teknikk og sjelfulle, nyanserte tone trylte honom heilt. «Eg vart ford inn i ei ny verd», hev Myklebust fortald. Og etter skulegonga i Gloppen vart det klårt at han vilde velja musikkvegen. Han fór til Oslo i 1925, og han er utdana på Musik-Konservatoriet i Oslo og hjá G. L. Lange. Han debuterte i 1931, og hev halde konsertar kringum i landet. I sine 12 år som fyrstefiolinist i Filharmonisk Selskaps Orkester var han mange gonger solist. Og han var lærar i felespel på Musik-Konservatoriet 1935-52.

Dei mange som møtte Rolf Myklebust på landskappleikar og lokale kappleikar vart yvertydde um at her hadde norsk kulturtradisjon ein varm ven. Men også ein mann som sette strenge krav til seg sjølv, og til kvalitet. Same gode inntrykket fekk dei mange som møtte honom på samlarferder kringum i landet. Han er heiderslagsmann i Landslaget for Speleman, hev Kon-

Rolf Myklebust (t.v.) intervjuar Magnus Botnen i Botnagrend, Hardanger.
Foto: Konrad Dahle, NRK Hordaland, Bergen.

gens fortenstmedalje i gull og andre utmerkjingar.

Storverket hans er det ruvande «Femti år med norsk folkemusikk», ei bok på 350 sider der han fortel um sine mange samlarferder og skildrar fine tradisjonsberarar innan songen og spelet.

Knut Skinnarland frå Rauland dyrkar ei onnor kunstgrein. Han høyrer til ei ætt med rike kunstnarginnader. Og i unge år, frå 1933 til 1935, tok han treskjerarutdanning, og deretter gjekk han Statens Håndverks- og Kunstudstriskole, Statens Kunstakademiet, Kunstakademiet i København og Akademiet Colarossi i Paris. Han hev vore med på Statens Høstutstilling sidan 1945 og på kollektivutstillingar i Sverige, Danmark, på Bienalen i San Paulo i Brasil m.m. Han hev havt separatutstillingar mange stader i landet. I 1950 - 60-åri budde han i Trondheim då han var knytt til dei store restaureringsarbeidi i Nidarosdomen. Til Nidarosdomen hev han laga 30 små og store skulpturar. Han hev laga mange arbeid i treskurd, millom dei altartavla til Eidsberg kyrkja og fire store figurar til Austrårborgi.

Mange store offentlege monument er han meister for: Fiskarmonumentet i Ålesund, med kopiar som er reist på Island, monumentet over skilau-paren Sondre Nordheim som vart avduka i 1987 i Minot, Nord-Dakota, og eit eksemplar av same monumentet som i 1988 vart avduka i Moredal av Kong Olav.

Elles må me nemna av hans andre store arbeid: Monumentet over Åsmund Olavsson Vinje, minnestein over Gerhard Schøning, mange portrettbystor, m.a. bysta av Ole S. Aavatsmark som er reist i Namsos, statue av spelemannen Halldor Meland som vart avtjelta på Utne i Hardanger i 1987. Han hev laga skulpturar i bronse og stein til parkar i Oslo, i Bærum og i Skien. Minnestenen over gruvesamfunnet Åmdalsverk i Skafå i Telemark er også hans verk.

Knut Skinnarland er heidra med Kongens fortenstmedalje i gull, han hev fenge kulturprisen over Vinje herad og frå Telemark fylke, og Nidarosdomens gullmedalje.

Snakk um å setja merke etter seg! 80-åringen Knut Skinnarland hev i sanning «sett merke etter seg».

Det same hev spelemannen og folkemusikk-samlaren Rolf Myklebust gjort.

Ludv. Jerald

Møteprogrammet for Vestmannalaget

Stjorni i Vestmannalaget sende den 7. januar 1989 dette skrivet til lagsfolki:

Me ynskjer godt nyår, og sender den møteplanen som stjorni hev sett opp for ettervinteren. Merk møtedagane, og før deim inn i kalendaren. Til vanleg er det godt frammøte; men me tykker nok at me hev program som burde kunna få endå fleire av dykk til å koma på møti. Møtestaden Bryggens Museum er ein triveleg stad, og alle møti byrjar kl. 19.00, so det er råd å koma seg heim i rimeleg tid. Vel møtt til desse samkomone:

Torsdag 19. januar kl. 19.00 på Bryggens Museum: Me fær vitjing av two kjende Vossakunstnarar: Ordførar Peder Vangsnes og bonde Eirik Røthe. Dei skal fortelja um Vossabygdi og vesenne, på ekte vossamål. Me fær gode prøvor på den servorne vossahumoren.

Torsdag 23. februar kl. 19.00 på Bryggens Museum: Arkivar og forfattar Christopher Harris talar um Orknøyane, og syner ljosebilete. Forfattaren, lektor Nils Kvilekval fortel um den store Orknøy-diktaren George Mackai Brown, og les dikt av Brown som han hev umsett til norsk.

Torsdag 30. mars kl. 19.00 på Bryggens Museum: Årsmøte, med vanlege årsmøtesaker. Politimister Oskar Hordnes held fyrdrag um Bergen Politikammer, ei historisk attersyn.

Torsdag 11. mai: Utferd til Os Gymnas i Os. Me reiser frå Festplassen i Bergen kl. 18.00. Lagsfolk med eigen bil tek med seg bilen, dei andre fær sitja på. På Os Gymnas vil Os-ord-

Til side 8

Svar til Conrad Clausen og litt meir

I «Vestmannen» nr. 9 omtala Conrad Clausen den nye romanen «Meistrenes søner» av Johannes Heggland. Alt i overskrifta reiser Clausen spørsmålet: «Kann kristendomen vera despotisk -?» Og han sluttar innlegget med å be om svar: «Her kan det retteleg turvast klårleik av einkvan som vita 'enn eller kva'» skriv han.

På ingen måte gjev eg meg ut for å vera den som veit og kan. Men eg fann spørsmålet så interessant og så aktuelt at eg fall for hugen til å koma med mitt syn på dette:

Nei, kristendomen korkje er eller kan vera despotisk. Bibelord som «Den som vil vera stor mellom dykk, lyt tena dei andre,» og vidare «- - - For den som er minst av dykk alle, han er stor,» stadfester dette. Kristendomen stiller alle like. Her møter alle på nedste steget. Og Paulus peikar på at det var dei ringe og små som vart valde ut «så ikkje noko kjøt skal rosa seg for Gud.»

Men diverre kan noko så fullkomne, også misbrukast av menneska. Og vert det også av dei kristne. Og den viktigaste

ste grunnen til det er at heller ikkje den kristne er friteken for å måtte dragast med ei syndig natur. Endå til Paulus hadde sitt å stri med: «For eg veit at i meg, det vil seia i kjøtet mitt, bur inkje godt; viljen har eg, men gjera det gode vinn eg ikkje.» Så hadde David sine fall. Læresveinane sine. Og slik har det vore gjennom alle tider. Det er lett å peika på det skrøpelege, det finst i så mange variasjonar heilt fram til ein Håkå i Hegglands roman. Men det store i kristendomen er evangeliet, bodskapen om Kristus som har sona synda og levt fullkome det livet me ikkje maktar, og som derfor gjer det mogeleg for den kristne å tekkjast Gud ved omvending og syndsvedkjenning.

No har Johannes Heggland funne å gjera denne «despoten» til ein hovudperson i romanen sin. Hjå mange av dei som les denne romanen, vil det skapa ulike kjensler og vekkja ulike tanker. Men det som eg reddest er at altfor mange vil reagera som prosten. Korleis? Jau, Anders O. Klakegg seier det slik i sin omtale av boka: «- - - Men provsten ser med utover mod på denne

rørsla som deler ut sakrament og mest vanvørder kyrkja og kyrkjelege handlingar og som fordømer Skule-Jon som var for tidleg ute med nærværkontakt til festarmøyra føre vigsla. Presten smiler i skjegget då han granskar kyrkjeboerne, der det syner seg at dei sokalla heilage hadde forrent seg, mest alle, på same vis som Jon.»

Det verkar for meg lite kристelig av prosten å smila i skjegget til slikt. Likevel veit eg at mange vil gjera det og seia: «Der ser de korleis kristendomen og dei kristne er! Nei, la oss halda oss borte frå både kyrkje og bedehus!»

Når Johannes Heggland har retta merksemda mot despoten Håkå, har han sjølv sagt god grunn til det. Han gjer det med meisterleg penn. Sjølv har eg i den siste romanen min «Honning or berg» (Luther 1987) sett søkjelyset på ei anna vestlandsbygd og late andre menneskelagnader stiga fram. Der er så uendeleg mange å velja mellom - også av dei ein kunne **yngskja** lesarane ville seia om «Sjå, slik kan dei kristne og vera!»

Olav L. Hannisdal

Er nynorske forfattarar urettvist handsama i bøkene til Willy Dahl?

Det trengst boksoge um nynorsk dikting

Spørsmålet i overskrifta har eg stilt til professor Leif Mæhle, tidlegare formann i styret for Det Norske Samlaget i Oslo, generalsekretær i vitskapsakademiet. Han opplyser at både nynorske forfattarar og andre kjende seg urettvist handsama i Willy Dahls litteraturhistorie, band 6. Han meiner at Dahl likeins har mismætt nynorske bokskrivarar i 2. bandet av litteraturhistoria for gymnas. Og sist i band 2 av det store prosjektet hans **Norsk litteratur**. Leif Mæhle opplyser i brevet sitt: «Eg har påtala dette når eg har skrive om desse bøkene i biografiane i **Norsk Litterær Årbok**. Men kva hjelper det! Når det først er kome inn i ei litteraturhistorie - eller rettare: **ikkje** kome inn - ser det ut til at det blir ståande som stein. Iallfall ei tid framover.»

Etter desse orda til professor Mæhle på nynorsksida har forfattarar på same sida all grunn til å harmast. Hadde professor Mæhle i staden for Dahl hatt oppgåva - som han med rette skulle

hatt - hadde vi utvilsamt fått ei monolog meir rettvis litteraturhistorie.

Eg hugsar frå arbeidet i Den norske Forfattarforening i 1970-åra då soga til herr Dahl var kome, at nokre av oss reiste bust på den måten at vi fekk fram mistillit til boka til Dahl. Men boka var koma og laut stå - som stein, slik Leif Mæhle sa det. Eg er ingen optimist når det gjeld spørsmålet om ein nynorsk professor kan ta på seg oppgåva med ei meir rettferdig litteraturhistorie. Truleg er det ikkje tid til det enno.

Eg kjenner meg viss på at mange som les Vestmannen kanskje ser klårt slike urettar mot nynorske forfattarar. Eg minnest frå pressekonferansen i Fokus Bank i 1987 at vår kjære og dugande Conrad Clausen i Bokreidingslaget nemnde uretten mot diktaren Olav Nygård som fyrist fekk heider lenge etter han døydde!

Her skal eg skyta inn at Olav Nygård, rett nok lenge etter han døydde,

likevel kom til ære i litteraturhistoria til Edv. Beyer der han fekk ei sakleg omdøming. Beyer òg er bokmålsprofessor, og boksoga hans kom i 1978. Eg finn mange nynorskforfattarar som fekk ei mykje meir rettvis omdøming av Beyer enn av Dahl.

Men ropet frå oss nynorskskrivande må vera at gode krefter syter for at vi beintfram fær ei boksoga om nynorske forfattarar og diktarar i Noreg.

Anders O. Klakegg

VESTMANNALAGET

hev møte på Bryggens Museum torsdag 19. jan. kl. 19.00.

Voss og dessene, og Vossahumoren: Ordførar Peder **Vangsnes** og bonde Eirik **Røthe** talar og fortel.

Norsk i går og i dag

«I den praktiske språkbruken kan vi også sjå at mange, særleg av den yngre generasjonen innan begge målflokkane, i dag går langt i å bruke samformer». Slik sluttar Arild Leitre og Einar Lundeby målsogedelen i læreboki «Språket vårt før og no» (Oslo, 1977 s. 98). I denne læreboki vert målsoga etter siste hundradårs skifte kalla «Språkutviklinga etter 1900». Og «utvikling» er det Lundeby & Co presenterer elevar i den vidaregåande skulen: Dei ser at ungdomen nyttar samformer.

Slik held dei fram heile vegen; «(. . . , men det ville ikkje vere rett å sjå kamphen som det viktigaste i språkhistoria dei siste 100 åra. Den utviklinga som begge dei to måla har gått gjennom, har hatt meir å seie. Ho har også ført måla nærmare kvarandre, noko som etter kvart har gjeve striden nytt innhald) . . . For eller mot samling - det har vore kjernen i striden (. . . Tiltakningslinja har av Stortinget fleire gonger vore fastlagd som den offisielle språkpolitikken, . . .)».

Når sigerherrar skriv soge, vert soga alltid merkt av det. For 15-20 år sidan var målblandarane, mellom dei E. Lundeby, rett sigervisse. Då skrev dei m.a. slikt som er nemnt ovanfor. Med styresmaktene i ryggen kunne dei skriva at å sjå kampen mellom skriftmåli «ikkje ville vere rett». I dag stend ikkje lenger målblandingstanken serleg sterkt, og E. Lundeby anno 1988 hev funne nye tilhøve som skal stilla striden mellom (ny)norsk og bokmål i bakgrunnen: For eller i mot samrøring var striden før (i fylgje E. Lundeby) - no er det for eller i mot engelsk. «Når en har slitt seg gjennom en slik jungel av fremmede navn, er det en sann liste å få øye på noen gode norske () . . . I Norge har vi jo språkorganisasjoner nok fra før. Vil ingen av dem snart ta den saken vi her behandler, på alvor?» (E. Lundeby, Språknytt 3-88).

Men kva er so god norsk, Lundeby? På radioen kan me til dømes høyra: «Vi laver dukkene på fritiden», Signe dagen!, seier morgenkåsøren - og fær «Tak(k) i lige måde» til svar. Det er ikkje fritt for at «de vover» på Marienlyst. Men «forhåbentligvis» er vel det

også god norsk, E. Lundeby? Kvifor vil ikkje E. Lundeby lenger fylgja ungdomen, det er då dei som «i den praktiske språkbruken går langt i å bruka (samformer) - engelsk»!!

I 80 år har styresmaktene og lukeia-ne deira gjort alt dei hev makta for å gjeva målstriden eit «nytt innhald». I fylgje offisiell sogeskriving hev bokmålet vore eit norsk mål sidan 1907/1917. Målstoda (måli hev vorte ført nærrare kvarandre) hev gjeve striden nytt innhald: For eller i mot sammorsk - medan det gamle innhaldet var for eller imot dansk mål i Noreg. Sidan storparten av målrørla i mest heile etterkrigstidi hev gjort knefall for den offisielle målpolitikken, og i staden gjort målspørsmålet om til åndemaning og pedagogikk; kvifor skulle målrørla («språkorganisasjonene») no reisa målstriden som ein nasjonal strid - «ta den saken vi her behandler, på alvor»? Lyt me ikkje, som Lundeby so sterkt ynskte, sjå målsoga som ei «utvikling»?

Ingar Arnøy og
Hans Olav Brendberg, Oslo

Det luktar snjo

eg sit på kjelkjen
eg er åtte år
det luktar snjo

ingen er kring meg
ikkje eingong husi
berre berg og tre

og denne rame
lukti av snjo
mest som ei kjensle

eg sit lengje
og kjenner meg heime
inne i vottane
inne i huva

det dimmest
uppe i skardet

stjernone flaknar
og fell i tusundtal

brådnar på lippone
smakar av himil

Gunnar Gilberg

Fyresegner for Vestmannen.

Bladet Vestmannen byrja i år på 5. årgangen, og det fær sterke lovord både for aktuelt innhald og klassisk høgnorsk. På møtet i Vestmannalaget no 15. desember 1988 vart fyresegner for bladet vedtekne samrøystes. Vedtaket lyder:

«Møte i Vestmannalaget 15. desember 1988 godkjenner utkast til fyresegner for bladet «Vestmannen», slik dei er rita upp i vedlegg til denne saki.

§ 1 - NAMN

Namnet på bladet skal vera «VESTMANNEN».

§ 2 - FYREMÅL

Fyremålet for bladet er å reisa og olda norsk mål og gjera sitt til å halda uppe måltradisjonen frå Ivar Aasen i stil, skrivemåte og ordval, so langt som det til kvar tid let seg gjera. Bladet skal òg arbeida for å fremja norrøn og norsk kultur, gjera kjent og verna um grunnsynet soleis som det er utforma i lover og fyresegner for Vestmannalaget («Vestmannasynet»).

§ 3 - STJORN

Stjorni i Vestmannalaget er stjorn for bladet «Vestmannen». Bladstyra-en og forretningsføraren hev møte- og talerett i bladstjorni.

§ 4 - BLADSTYRAR

Stjorni i «Vestmannen» tilset bladstyrar og forretningsførar. Bladstyra-en skal i alt sitt arbeid verna um og fremja fyremål og grunnsyn for bladet og elles ha rettar og plikter i samsvar med «Redaktørplakaten».

§ 5 - SIGNALUTER

«Vestmannen» er utgjeve av Vestmannalaget; men bladet ber sjølv andsvaret for eignaluter og skuld. Dersom bladstjorni skulde finna det uråd å gjeva ut bladet vidare, skal eignalutene gå yver til Vestmannalaget. Um Vestmannalaget skulde verta uppløyst og bladstjorni ikkje ser seg råd med å gjeva ut bladet lenger, skal eignalutene gå yver til Halldor O. Opedals fond for norsk målreising og måldyrking.

§ 6 - BRIGDE I FYRESEGNENE

Fyresegnene er fastsette etter vedtak i Vestmannalaget 15. desember 1988. Dei kan brigdast berre med two tridje-dels fleirtal av dei frammøtte på vanleg årsmøte i Vestmannalaget.

Hugs bladpengane
til Vestmannen

«Jeppe på Bjørget»

Då Jeppe trur han har fenge gift i brennevinet og at han skal døy, går livet hans, som rimelegt er, gjenom hovudet hans, og sume av tankane set han ord på: « - Farvel, min datter Marthe! Farvel, min øiesten! Dig ved jeg selv at være fader til; thi du blev gjort, førend degnen kom hid, du har også din faders ansigt. Vi ligner hinanden som to dråber vand. Farvel, min brogede hest, og tak for hver gang, jeg har redet på dig, næst mine egne børn har jeg intet bæst elsket så meget som dig. Farvel, Feierfax, min tro hund og dørvogter. Farvel Mons, min sorte kat, farvel mine stude, mine får, mine svin, og tak for godt kompanji og for hver dag, jeg har kjendt jer. Farvel . . . Ak, nu kan jeg ikke mere, jeg bliver så tung og afmægtig.» (Falder om og bliver liggende.)

I denne herma frå komedien av Ludvig Holberg (1684-1754) fær me høyre um eit allsidugt dansk jordbrukshesten han hadde ei serstode, «næst mine egne børn», segjer Jeppe. Og på same viset var det i det norske bondesamfunnet i eldre tider. Han lyst ha kjent folki sine, gamle Holberg. Vel har han moro av Jeppe og drukkenskapen hans, men samstundes lét han det stige fram eit bilet av ein barne- og dyrekjær mann og ein som har handelag med dyr. Di meire menneskeleg vert Jeppe.

Eg ser på statuen av Ludvig Holberg utanfor Nationaltheatret i Oslo. Jau, det er myndug godvilje å finne i andletet hans. - I eit slikt hovud er det rom åt ein Jeppe og den «brogede» hesten hans, tenkjer eg. - At hesten er «brokut» vil segja at han er mang-leta på skrotten. Og lat meg til slutt nemne at bilethoggaren Dyre Vaa har laga Holberg ved Nationaltheatret, og året var 1939.

Arne Horge

Dei drakk seg i hel

«Hyllepllassen» er ikkje nokon stor gard», fortel han Aslak Haugen. Han veit det, for kjerungi hans er derifrå. Og vêrvar hans Aslak var ein uvanleg flink timbrekkjørar attåt å drive småbruket. Siste hesten hans var ein stor svart dølajelk.

Det var ein blank sundag først i april, han Aslak var ikkje gift den gongen, men hadde fast fylgle med henne Brita, og var i Hyllepllassen for å sjå um gjenta si. Då kom han, som vêrvar skulde verta, inn i stugo til dei og var so rar i andletet og sa at «no ligg Svarten daud på stallen.» Han sette seg ende ned og gret, gjorde han, gamle mannen. - I det fine været hadde Svarten fenge lov til å gå ut og inn or stallen som han vilde. So hadde han vore burtåt nokre tunnor der dei hadde gjerdelpalar ståande uppi til impregnering, og venteleg hadde impregnervæska saltsmak, for Svarten hadde smurt i seg ein god del og gått inn på stallen og lagt seg til å døy.

Bror hennar Brita hadde nett teke yver Hyllepllassen, og han hadde rådd seg med tvohjulstraktor, vilde ikkje hava noko so gamaldags som hest, han nei. Det vart til at karane hjelptest åt. Ut døri vann dei ikkje draga Svarten, han vart deim for tung og stiv, i staden tok dei hol på golvet, lét Svarten glide ned i møkjakkjellaren og drog honom ut på ned-sida med tvohjulstraktoren, og vidare ned i eit djupt hol attmed ei urd.

Etter kvart fann den nye brukaren på Hyllepllassen ut at tvohjulingen var ikkje rare reidskapen likevel, sjølv um han drog Svarten åt gravi. Ikke var han brukande i skogen og stiv og vond var han ute på jordet i onnene. Rett nok kava han på nokre år med tvohjulstraktoren sin, men ti-di kravde meir og meir pengar, og då han tykte han hadde valet millom ny traktor og nytt fjøs og fast arbeid på «Moppo Cable as» nede i kyrkjebygdi, valde han fabrikkarbeid og leigde burt jordi si. «Ikkje noko gale i det», meiner han Aslak.

«Men sofa sluttar ikkje med dette», segjer han Aslak stilt, «bror hennar Brita fekk det med å drikke øl og brennevin då det vart mindre å gje ra um kveldane. Og til slutt drakk han seg spent i hel! So det vart Svarten som sigra til sist her òg,» fortel han Aslak, «for det som Hylleplasmannen brukte fleire år på, det gjorde Svarten unda på eit handsnutt bel.»

Arne Horge

Ro stilt langsmed landet

Henrik Straumsheim:
Ro stilt langsmed landet
Ørsta Mållag 1988

Ørsta Mållag held fram med si vellukka bokutgjeving. Siste boki derifrå er *Ro stilt langsmed landet*, utvalde dikt av sunnmørslyrikaren Henrik Straumsheim (1893-1975) frå Sykkylven. Samlingi kom upphavleg på Noregs Boklag i 1981, og både diktuvalet og teikningane av Inge Rotevatn er som den gongen. Derimot vil ein og annan kanskje sakna Straumsheim-biografien av Ivar Grøvik og bibliografin av Terje Aarset som båe var med i 1981-utgåva.

Utgåva no hev vorte til i nær samarbeid med Straumsheimfamilien; skriftstyre hev vore Roar Rønning, Olbjørn Øyehaug og Terje Aarset. I ei tidstavla finn me viktige opplysningar frå livet til Henrik Straumsheim, oppsette i tidsfylgd, og Terje Aarset hev skrive merknader til dikt med opplysning um kvar kvart dikt var prenta m.m. Ivar Grimstad skreiv eit hyllingsdikt til Henrik Straumsheim på 80-årsdagen i 1973, og dette diktet hev ein naturleg plass i samlingi.

Henrik Straumsheim var ein varm, jordnær og naturkjær diktar, knytt til Sunnmøre og dei som bur der. I diktingi si lyfter han ein folkeleg og vel umtykt arv. Ikkje sjeldan møter me samkjensla med dei tilsidesette, som i *Grøfte-Hallvard*:

Han førde striden med spett og hakke
mot myr og villmark, mot runn og stein,
og mang ein skrinnrabb og ruskebakke
han gjorde ryddig og slett og rein,
han reiv opp røter med tau og talje,
til slutt fekk husbonden gullmedalje,
så ordet om han gjekk vidt ikring.
- Men Grøfte-Hallvard fekk ingenting.

Takk vere Ørsta Mållag skal nye lesarar få tilgjenge til Henrik Straumsheims dikt. Nokre av diktia hev vore mykje upplese i lyd og lag, til summe er det sett tone, men oftast talar nok diktia til den einskilde lesaren. Boki som alt hev kome i nytt upplag, er å få frå Ørsta Mållag, 6150 Ørsta.

J. Kr.

Måldiskriminering i Oslo-pressa

Riksfondet for nynorsk presse sende ut ei melding fyre årsskiftet, underskrivi av formannen Jon Bremer. I meldingi finn me det ikkje heilt nye samtidssnytt at hovudstadspressa driv måldiskriminering. Formannen i Riksfondet skreiv eit innlegg i Aftenposten, og innleget vart umsett til norskansk - formannen spurd. Som lesarane truleg veit, hender det at Aftenposten gjev att danske artiklar på originalmålet. Men eit innlegg på norsk vert umsett, ser me.

Og dermed kjem me i tankar um det gamle ordet, det um at det er skilnad på Kong Salomo og Jørn hattemakar.

Stor skilnad tilmed.

Fleirtalsendingi for linne hokynsord

Av Egil Lehmann

I eit brevskifte for nokre år sidan la Egil Lehmann fram nokre tankar um -or-endingar for linne hokynsord i fleirtal. Me hev fenge lov til å prenta noko av brevet:

Me målfolk liver i eit grunnsyn her, som me hev teke yver frå bokmålet, nemleg at skriftmålet skal vera ljodrett uppskriving etter talemålet. Det er noko som til ein viss grad kann gjenomførast i eit målmiljø der talemålet verkeleg er bokmål, etterlikningar av skriftmål (som i norsk-dansk og svensk -høg-svenska). Men i nynorsk er dette ikkje tilfelle. Talemålet hev sjølvstendig tradisjon i mange avbrigde, og ein korkje kann eller skal venta at skriftmålet då skal vera ljodrett. Derimot skal skriftmålet avspegle viktige samsprinsipp i dei ymse avbrigde i talemålet.

Men då vert skriftformi meir eit symbol enn eit fonogram. Eit slike symbol er -or-endingi. Eg for min part segjer ikkje «gjentor», eg segjer «gjente» utan o og utan r. Men o-en her er ei rettleiding um hard k og g i ord som «kakor, sogor», der eg segjer «kake, soge» i motsetnad til ord med -er-ending og tvostavings tonelag, der uttalen skal vera palatal («saker, sager» som eg uttalar «sakje, sagje»). Denne

rettleidingi er viktig, endå so ufullkomni som ho er. Endingi -or fortel meg at eg hev med eit litt hokynsord å gjera. Difor kjenner eg det heilt naturlegt å skriva denne endingi, endå det ikkje er naturleg for meg å segja henne slik som ho er skrivi.

Nynorsk skal i det heile ikkje lesast som ein skriv det. Det er beintfram gale. Det er ei gru å høyra i kringkastingi all denne konsonantiske nynorsken, med «ær» og «skall» og «tenkjerr» i staden for «e» og «ska» og «tenkje» som er det naturlege for dei allra fleste som verkeleg talar nynorske målføre. Det minner um fransk som vert upplese med alle konsonantar høyrande. Faktisk er høvet millom skrift og tale i nynorsk parallelt med det franske. Dei mange konsonantane etter vokal skal ikkje lesast, men ein treng dei likevel i skrift, til «å hengja ordi upp på». Burtkastet av daude konsonantar i nynorskt skriftmål held eg for eit stort mistak. Eg held jamvel former som «kasta» og «funne» for ei mistyding. Men sjølvsagt må dei lesast so. Eg er slett ikkje samd i at dei ljodlettaste formerne, og dei som det skal minst bokstavar til, er dei beste. Det som er viktig er at formerne er klare. Her hev bokmålet ein fyremun. Med alle dei høyrande r og t og n i endingar er må-

Egil Lehmann

let deira klårare enn vårt. Me bør halda på denne same klårleiken i skrift. Men skal me etterlikna det i tale, då vert det knot.

Vår veg til tydeleg diksjon er då klår vokalisering og klår palatalisering. Difor er dei vokalrikaste målføri og dei som hev greid palatalregel dei beste (dvs. sørvestnorsk og midlandsmål). - Elles er -or-formi (-ur, -u, -o, -å, -år, -a) so sterkt i midlandsmål, trøndsk og nordnorsk at det av den grunn er urettvist å skjota henne ut. I vestnorsk finst ho og som kjent i Romsdal (-å), på Voss (-u) og i Hardanger, Sørfjord, (-ur, -or). Det er språkleg urett at ikkje denne endingi er sers utskild i det vanlege 1938-målet.

Lehmann

TUFTEKALLEN

Or «Tuftekallen»
Av Sveinung Ones

Egil Lehmann lyt finna seg i å vera det likaste som finst på bygdene no-um-dagen. Eg trur ikkje han mislikar å vera det.

For mange år sidan somla han seg inn på teologi-studiet, og sume ville koma på å segja: Han kunne vorte ein stor målgranskare hadde han ikkje stukke seg burti gudelæra. Men dei som kunne ordlagd seg soleis kunne ikkje kjenna han Egi Lehmann.

For han hev eit djupt innsyn i det som hev med Gud og hans Ånd og Frelsaren å gjera, og på same tid hev han innsyn i det dettesidige, her under det norske målet/den norske tunga.

For Egil Lehmann er det ikkje eit anten/eller, men eit både/og. Han meiner det er Guds ånd som skal styra oss, og eg meiner å ha merka at sjølv er han styrd av den Åndi. Ei from kristensjel forvaltar sine pund, og Lehmanns pund var og er eit rikt intellekt. Det grov han ikkje ned, men dyrka det og sette det ikkje under ei skjeppe. Endå til då far hans fekk det fyre seg at sonen «sveik tradisjonen» - den dansk-norske - mælte den unge Lehmann imot, og sa at her stend eg, og kann ikkje anna.

Sume vil laga låtteløgje yver ei gamal segn; dølabonden som sagde at me hev two eignaluter: Grunnlovi og «Gud er attå». Men det finst ikkje låtteløgje ved det; det nationale og det gudelege er two sidor av same saki. Me hev ein heim i Himmelien og me hev ein heim på jordi. I verdi skal me vyrdsla og odla vår jordiske arv, og me skal bu oss på den ævelege heimen. Soleis hev Egi Lehmann tenkt - um eg ikkje tek mykje i miss - og han hev kasta av i dei nærmeste kravi BÅDE det som tilkjem Gud og det som tilkjem med menneski sine. I røyndi er det eitt og det same.

Mangt eit storverk hev han vore mann fyre. I dag skal me taka serskilt fram den norsk-greske bibelordboki, og eg hev hørt han hev mulla um

at det er for lite: Verket er berre helvti framförd. No vil han laga eit framhald og det skal vera ei bibelordbok som gjeng på Det gamle Testamentet.

Eg sa åt honom: - Du hev brukt fyrti år på DETTE verket. No er du yver dei åtti. Um fyrti år er du eit hundrad og tjuge. Då er det vel halslaus gjerning du legg uthåpå?

Til det fekk eg svar: I slekti mi var ei som vart eit hundrad-og-tvo. Eg tenker det kan vera nok fyre meg også. Dersom det IKKE er nok, kann det henda eg fær nokre år attpå - so at eg fær gjort kva gjerast skal.

Soleis talar ein som hev føtene på jordi og eig himilen i hjarta.

Møteprogrammet for Vestmannalaget Frå side 4

føraren Ole Haakon Lunde fortelja um Osbygdi og osingane, rektor Henning Henriksen fortel um Os Gymnas, som no er 20 år, og varaformannen i Vestmannalaget, Conrad Clausen, skildrar dei gode venene sine, botanikaren og litteraten Olaf Hanssen frå Os som fekk minnestein reist i tunet på gymnaset, og bilethoggaren Ståle Kyllingstad frå Kvinesdal som er meister for minnesmerket.

Bladet «Tuftekallen» plar koma på kvart møte.

Ukjent sogespel av Olaf Hanssen

Frå Fjon til Fusa 1987
Skriftstyrar Conrad Clausen

Olaf Hanssen som m.a. skreiv sogespel frå kring 1030, or «Frå Fjon til Fusa».

I fyrejolsdagane kom **Frå Fjon til Fusa 1987**, ei stor og prydeleg årbok på kring 200 sidor. Det er 40. årgangen av denne kjende bokrekka. Utgjevar er Hordamuseet og Nord- og Midhordland Sogelag og skriftstyrar er Conrad Clausen.

Innhaldet er mangsideleg, slik me alltid hev

funne det i denne årboki. Serskilt forvitneleg er eit sogespel, «Klo mot klo skal ørnene rivast», av namnspurde Olaf Hanssen frå Hegglandsdalen, som gjorde seg kjend på mange måtar, og som det tidlegare hev vore fortalt um i Vestmannen. Olaf Hanssen skreiv sogespelet til ei minnestemna på Avaldsnes i 1930. Rogaland Ungdomslag og Karmsund Mållag vilde ha spelet framsynt framfor Avaldsnes ærverdige Olavskyrkja, men soknerådet sa nei. «Klo mot klo...» skildrar ein samanstøyt i tidbolken 1024-1030 millom Olav Haraldsson og Erling Skjalgsson. Spelet er velskrive, det hev dramatisk stigning og er ikkje uhøveleg til oppføring i amatørteater eler på ei stemna i dag.

Folk med sans for song og musikk finn venteleg mykje å gledast over i notebladi som Rolf Myklebust hev med frå Herdla, tekst og notar til i alt 20 salmar, sume med upphav i katolsk tid. Myklebust fortel dessutan um eit møte med Brynjel O. Berland frå Askøy. Gerhard Garatun-Tjeldstø skriv ei «Minncuppgåva frå Øygarden», ferdig i 1981, eit vidfemnande arbeid um Øygard-folket i arbeidsstrev og helgakvild, i sorg og gleda, um levevis og sedvanar - mykje bygt på eigne minne, men stundom med lange utferder attetter i soga. Me møter øygardsværingen med kipa på rygg og på kvalveiding, på trollegarnfiske og på byveg med brunnbåt, for å nemna litt.

Det gamle gløymest fort, skriv Gerhard Garatun-Tjeldstø. Men sumt av det gamle set langvarande merke etter seg. I årboki frå 1986 vart det fortalt um **Mangerkulturen** som hev komme for dagen siste åri, med serdrag som openberrar ukjende innslag frå soga um folket langs strendene våre. I årboki for 1987 fortel Bård Kolflåth meir um desse funni. Me fær m.a. vita

sumt um **fiskefeller** eller **stek**, som hev vore brukka frå alders tid. Steki minner litt um dyregraver på land, og venteleg var dei nyttå fyre både landnot og garnbruk.

Ikkje alle veit at Eldbjørgdagen er 7. januar (dagen etter trettande dag jol, den gamle joledagen, same dag som heilagtrikongarsdag). Eldbjørgdagen drakk folk frå gamalt eldbjørgminne. Um dette skriv Øystein Frøysadal. Eldbjørgofferet er eit eldgamalt øl-offer (eller matoffer) til elden, fær me vita. Den som ofra, fekk dertil gjerne eit fyrebod um framtid. Eldbjørg tyder eldberging, og i vernebøni heiter det:

**So høgt min eld
og ikkje høgare og heitare held.**

Sverre Hausberg skriv um **Peder Larsson Rolland, bokhaldar og diktar**, og me fær smakebitar av diktekunsti, på norsk (målføre) og dansk. Nils Rifsgård hev med eit stykke frå Austbygdi i Meland der navartilverking gav ei god attåttininkoma, medan Asbjørn Øye fortel um gravminne og andre forminne på sjølve museumsgrunnen til Hordamuseet. I ei klassa for seg kjem det målføremerkete **Besten sette potna her** av Ragnvald Hammer, eit ordhitteleg og morosamt dikt (frå 1964) som er serskilt verknadsfullt i ei historisk årbok:

**Hall deg borte frå alt nytt, da e slettens ikkje tytt
alt so no før tiæ vert tå folk oppfudne.
Alt da gamla da e vel, å du jære rett å skjel,
når du allti slek so far din jæra kunde.**

Ei utgåva av **Frå Fjon til Fusa** som Conrad Clausen skal ha ros for.

J. Kr.

Årbok for Nordfjord 1988

Fridtjof Nansen på jolekort frå kring 1894. Frå «Årbok for Nordfjord».

60 nordfjordingar hadde funne vegen til Nordfjordeid då Nordfjord Sogelag vart skipa i 1908. Det var mange, lyt me segja, for det var dårleg ver og vinters dag, 4. januar. I lovene for det nyskipa laget heiter det millom anna: «Laget hev til fyremål å vera um Nordfjords soge og kulturminne og auka kunnskapen um bygd og bu og folkeliv i Nordfjord i framfarne tider. Det vil soleis m.a. a) byggja eit folkemuseum, b) stydja granskingi av Nordfjords soge og målføre, c) um mogleg gje ut eit tidsskrift.

Um det 80-årlige sogelaget fortel Per Lothe i Årbok for Nordfjord 1988. Laget hev gjort mykje godt arbeid, det er reist både folkemuseum (på Sandane) og tidsskrift, Årbok for Nordfjord som i 1988 kjem med den 22. årgangen. I dag hev kommunane med sine kulturstyre og kultursjefar teke yver sumt av arbeidet, det er berre dét at arbeidet stoggar ved kommunegrensa, sukkar artikkelskrivaren.

Skriftstyre for den vakre og innholdsrike årboki er Reidar Djupedal, Arvid Rygg, Ståle Fitje og Petter Eide som er biletredaktør. I eit brev til lesarane segjer skriftstyret at det «legg stor vinn på å fremja godt mål og god målföring; levande og traust nordfjordmål gjev den beste rettleidninga og det beste føredømet», heiter det. Og dette er sanneleg ord til lærdom i våre dagar.

I alt 23 tilskot finn me i årboki, gode og leseverdige. Sume hev nedslagsfelt langt utanfor Nordfjord, t.d. eit stykke um joletreet på vandring av Reidar Djupedal. Skikken med joletreet tok seg opp i Tyskland truleg på 1600-talet; det kom til Noreg rundt 1830. Litt uventa er det nok for sume at i Selja hadde ikkje joletreet fast plass i stova hijå alle fyrr i siste krig. Me fær elles vita at skinande tångl i joletreet kanskje er same ordet som dei i gammalnorsk hadde i tungl - måneSkin eller himmelljoske.

Fint er det, etter min smak, at skriftstyret ikkje er redd dikt. Og serskilt må nemnast alle sjeldsynte fotografier i årboki. Utgjevarar bak boek er Firda Ungdomslag og Nordfjord Folkemuseum forutan Nordfjord Sogelag. Årboki, både den siste og eldre årgangar, fær du frå Årbok i Nordfjord, 6860 Sandane.

J. Kr.

Irsk i Irland

Nasjonalmålet framleis nummer two

Barne- og ungdomsbokforfattarar heldt verdsmöte i Oslo siste haust, og den irske bokskrivaren Carolyn Swift sa til pressa at irane kjende seg att når dei høyrdé um striden til samane for eige mål. I Irland vart engelsk mål so sterkt at ei tid var det grunn til å ottast irsk skulde verte heilt strøypt, og framleis er det irske nasjonalmålet å rekna for mål nummer two.

I dag driv skulane upplæring i irsk, og målet vert serskilt framhjelpt. Til kvardags vert irsk bruka serleg på landsbygdi i sume strok av landet. I Dublin er det få som talar irsk, og mange irske forlag gjev ut bøkene sine på engelsk.

Barnebokmarknaden var tidlegare fullkomleg i hendene på engelske forlag. Desse bokreidara hev ingen sans for bøker frå dagsens Irland. Irsk høver berre for bøker um nissar og alvar, meiner dei. For 10 år sidan kom 5 prosent av barne- og ungdomsbøkene på irske forlag. I dag

Til side 10

Når vart bokmålet norsk?

I bladet Språklig Samling nr. 3/1988 skreiv Lars S. Vikør nokre tankar under tittelen «Tre retoriske spørsmål». Me skal sjå litt på det eine av dei retoriske spørsmåla, sidan dette spørsmålet vert påkosta «serios behandling», som det heiter hjå Vikør. **Når vart bokmålet norsk?** lyder spørsmålet.

Vikør viser til ei utgreiding um spørsmålet av Ernst Håkon Jahr, talmann i Språkrådet for Språklig Samling. Me hev ikkje lese utgreidings til Jahr, og me vil ikkje segja eit ord um ei utgreiding me ikkje hev sett. Me set berre upp nokre randmerknader til det svaret på spørsmålet som dei to nyst nemnde sammorskemannene visst nok er samde um: bokmålet vart norsk ein gong mil-lom 1850 og 1917.

Fyrre me skriv meir um det som hende skriftspråkleg med «det almindelige Bogsprogs» mil-lom 1850 og 1917, lyt det segjast eintydeleg at det her er tale um einast skriftmålet. Vikør blan-dar inn taalemålet, men taalemålet hev berre noko med spørsmålet å gjera so langt det er meint **munnleg attgjeving av skrift**. Ein ting til. Det vert hevda at det taalemålet som knytte seg til «dette skriftmålet» (dansk), korkje var dansk eller norsk i «utgangspunktet», men noko heilt for seg sjølv, bygt både på dansk og norsk. Tja, kvi-for slikt tåketale? I «utgangspunktet» var både skriftmålet og taalemålet dansk (taalemålet til dei danske umbodsmennene i Noreg); med tidi vart det meir spørsmål um nordmenns gode eller lite gode uttale av dansk skriftmål. Og berre til jam-föring: engelsk vert ikkje norsk um nordmenn uttalar det med norsk tungevridnad.

Kva hende so millom 1850 og 1907?

Skrivebrigdi i dansk skriftmål i Noreg fram til 1907 var fátal og uviktige, ja, framimot usyn-lege. Det er utenkjeleg at målet skulde skifta na-sjonalitet for slikt småpirks skuld. Me reknar upp dei små brigdi etter tur:

I 1862 godkjende departementet at daud e kunde takast burt i ord som **fae**, **foer**; slike ord kunde no skrivast **faa**, **for**. Sameleis kunde ein no skriva **k** i ord som **Teknik**, **Kval** (fyr **Tech-nik**, **Qual**). Dubbel medljod fall burt i ord som **Hus**, **Ben** (fyr **Huus**, **Been**), og **f** kunde skrivast i staden for **ph** i t.d. **Fotografi** (fyr **Photograp-hi**).

Frametter til 1890-åri fall daud **d** burt i sume

ord av type **dans**, **sans** (fyr **dands**, **sands**). Ein fekk dessutan skriva **ks** for **x** i slike ord som **laks**, **saks** (fyr **lax**, **sax**), og det vart tillate å skriva namnord (samnamn) med liten bokstav. I det heile var dette snaudt sernorske skrivebrigde, men brigde som danskane òg med tidi tok i bruk heime i Danmark. Meir sernorsk var **tillaten** bruk av hard medljod i kvardagsstil for nokre heimenorske ord, som **bræke**, **huke**, **baadshake**, **kraake**, **oter** o.n.fl. Ein fekk lov å skriva **bror**, **far**, **mor** attåt **broder**, **fader**, **moder**, og fortid kunde enda på **-ed** i gjerningsord som **fisked**, **lytted**, **kasted** (attåt **fiskede**, **lyttet**, **kastede**). Nemnast må og tillaten bruk av dubbel medljod i t.d. **arr**, **hugg**, **lugg**, **slagg** (attåt **ar**, **hug**, **lug**, **slag**). I tillegg til det som no er nemnt kom det dessutan nokre fleire norvagismar enn fyrri i ord-tilsfanganet.

I 1907 vart innslaget av harde medljodar stør-re. Det skulde t.d. heita **ape**, **kake**, men kunde framleis heita **bog**, **klog**. Det kom dubbel medljod i nokre ord som **tapp**, **matt**, **takk** (fyr **tap**, **mat**, **tak**), og nokre valfrie stuttformer som **si(ge)**, **ha(ve)**, **dra(ge)**, **bli(ve)**. **Hoved**, **kjedel**, **læder** fekk sideformene **hode**, **kjèle**, **lær**; **sned-ker** og **spørge** vart til **snekker** og **spørre**; nokre framandord fekk lettare stavemåte, som **byrå**, **losji**, **dusj**, **punsj** (fyr **bureau**, **logis**, **dusch**, **punch**). I bøygningsverket skulde det heita t.d. **gutter**, **lier**, **hatter**, **hester**, men det var framleis tillate å skriva gamal fleirtalsending e i ord med høgtidsam klang (som **himle**, **grunde**, **tilstande** osb.). Ei rad inkjekjønnsord kunde skrivast i fleirtal utan ending, som **hus**, **fjeld**, **navn**, **num-mer**, men samstundes kunde det t.d. heita **skibe**, **blade**. Linne gjerningsord på **-ede** vart skifte i 3 klassor: **-(d)e**, som i nådde, levd; **-te** som i svarte; **-et** som i fisket, lyttet, kastet. Stadordi nogle. **I** og **Eder** vart til **nogen** og **dere**. Styreordet **af** vart til **av**. Nemneformsmerket å kom inn jamsides **at**, og bunde fleirtal for namnord vart **-ene** (utan **r**).

Den vesle justeringi i 1907 kann, med all ten-kjeleg vilje til det motscatte, vanskelig kallast anna enn eit tunt lag sminke på det danske - alternati-vit norgeskanske - skriftmålet i Noreg. Grunnlaglet for 1907-umbotti var det «dannede talesprogs», dvs. dansk skriftmål slik det lydde i tale og upplesing her til lands. Den som måtte tru at

bokmålet skifte nasjonalitet i 1907, må nok taka ein god slump ynskjetenkjing til hjelp.

I 1917 gjekk styremaktene, som alle veit, noko lenger på same veg som i 1907. No var rett nok ordleggingi «det dannede talesprog» falli burt, men var framleis ein språkleg vegvisar. No tok og sundlemingi av det norske skriftmålet til, men i 1917 so vidt visleg at valfridomen stundom vog tyngre enn tvangsbodi. Det vilde føra for langt her å koma inn på bokmålsbrigdi i 1917; dei var i røyndi ikkje so djupgripande store som sume etterpå synest tru. Ofte var det slik at norske og danske former vart jamstelte, og Gustav Indrebø skreiv i 1936 um bokmålet at dei norske høkjønnsordi på -a hev «stade på museum i tilråde-ingi og i nokre lærebøker».

Kva hev so hendt med bokmålet etter tidbolken 1850-1917?

Stikk i strid med all uppnorskingstale gjekk brigdi i 1938 hardast ut yver vårt skriftmål, men dette hindra ikkje at brigdi i bokmål var store nok til å vekkja motstand - endå dei norske formene ofte berre var alternative skriftformer. Det som synter best at i den bokmålsvarianten som var mest uppnorska - gjerne kalla radikalt bokmål - var a-gjerningsord, tviljodane og a-endingane i høkjønn eintal og inkjekjønn fleir-tal.

Den nye læreboknormalen frå 1959, siste krampedraget til Norsk språknemnd, råka etter vårt skriftmål hardt og var meir enn ein ny læreboknormal for oss, medan bokmålet slapp sers lett ifrå det. Likevel var liberaliseringsvetaket for bokmål i 1972 det første verket til det nye Norsk språkråd. Vedtaket vart formelt sett i kraft ved ei stortingsmelding i 1981, og dermed var bokmålet vendt attende til tidi fyrr 1938, som Kjell Venås so råkande skriv i ein attersys-artikkel um 1938-rettskrivingi i Gula Tidend 12. november 1988. I ári etter «liberaliseringi» hev bokmålet jamleg halde stød kurs attende dit det kom ifrå.

So svaret på når bokmålet vart norsk er ikkje fullt so endeframt som Lars S. Vikør vil gjera det til. Er eit mål i det heile norsk når norske ser-dragskjennest som framandelement og vert rek-na for stilbrot? I sume Oslo-avisor finn me mindre nynorsk enn me finn dansk, skrive i Dan-mark. Jamfører me ei tolleg god nynorsk tek-st og ei Danmarks-dansk tekst med ei gjengelag moderat bokmålstekst av i dag, er det lett å gjera seg tankar um kvar det røynlege målskiljet fram-leis gjeng.

J. Kr.

NOREGS NYE STORBANK ER DIN LOKALBANK!

Fokus Bank finn du 140 stader i landet. I storbyar. I innlandsbygder. Høgt til fjells – og i tronde Vestlandsfjordar. Sjølv om vi er Noregs 4. største forretningsbank vil vi vere ein desentral og lokal bank. Du skal finne oss der du bur!

Vi har gode tilbod til alle, som det er vel verdt å sjå nærmare på!

Kom innom din lokale Fokus Bank for meir informasjon!

FOKUS Bank

Dikti av Henrik Straumsheim

som Ørsta Mållag gav ut i 1988 er vorte so godt mottekle at boki «Ro stilt langsmed landet» alt er komi i nytt upplag. Lyrikkvenene hev her eit høve til å skaffa seg fin lyrikk. Kjøp boki!

Irsk i Irland

Frå side 9

er prosenten på 40 - etter at det er skipa two nye forlag som er på irske hender.

Carolyn Swift tok til å skriva bøker for unge lesarar for 10 år sidan. Då var ho 58 år. Ho held seg til emne og tilhøve i Irland i dag, men bøkene hennar er på engelsk. Ho er fødd i London og oppvaks i England, og ho fortel sjølv at ho brukar engelsk fordi ho ikkje meistrar irsk godt nok.

Garm d. y.:

Kann me takka dansketidi for tenkje- leg måldemokrati?

I desember 1988 sende NRK eit ordskifte mellom professor Trudgill frå Universitetet i Essex og professor Ernst Håkon Jahr og fyristeamensis Tove Bull frå Universitetet i Tromsø. Dei talia um målføre og um tolsemdi med offentleg bruk av målføre her i landet. Eit positivt sermørke for Noreg, meinte Trudgill. I ei avis etterpå las me at Ernst Håkon Jahr skulde ha gjeve dansketidi æra for at måltolsemdi og måldemokratiet til oss nordmenn skal vera likare enn hjå andre folk.

Eit slikt påstand frå ein målprofessor tedde seg so merkeleg, tykte me, at me høyrdre sendingi i reprise. Og Jahr sa heller ikkje det han vart tillagd. Som venta var. Derimot sa han at målføri fekk sin plass formelt grunnfesta på 1800-talet; skriftmålet var dansk, men riksmakten sanna at det norske målet levde (meir og mindre) i målføri, og det vart ein lovheimla rett for elevane å bruka heimemålet sitt munnleg i skulen. Denne retten hev dei framleis.

Alt i alt sa kanskje Jahr meir enn han hadde dekning for. Men han ordla seg knapt serleg klårt, og i alle høve hev han, som me hev sett, vorte mistolka. Jahr kom inn på skilnaden mellom norsk og dansk på 1800-talet. Korleis er det med denne skilnaden i dag? Jahr er talsmann for Språklig samling i Språkrådet. Korleis vil ein einsretta og kunstig framvinga (norskdansk) samnorsk verka inn på det romslege målmangfeldet som serleg Trudgill sette so høgt?

Nok um det. Framandvelde er snaudt til velsigning for noko folk i noko land. Det er no ein ting. Men dessutan - og dette gjeng kanskje ikkje til Jahr, men snarare til bladmannatolkingi av Jahrs ord - dessutan er det mildt sagt meiningslaus gjerd å freista fortelja noko so hypotetisk (uppdikta) som den hypotetiske målsoga i ei hypotetisk verd. Årsaki til dei verste språklege yvergredi og den verste språklege einsretting i vårt land, er det innførde danske målet. Det same innførde danske målet pressa dei norske målføri til sides og i nokon mun ut. Fylgjone er lett-synlege den dag i dag.

Det er so visst ikkje den språklege arvtakaren det danske målet i Noreg - bokmål, riksmål, norskdansk, namn etter smak og ynske - som held uppe det me måtte ha av språkleg romsem og demokrati. Um noko større språkleg romsem og/eller språkleg demokrati finst, so finst både delar næraast trass i den nemnde arvtakaren. Den som vil, må gjerne lura på korleis me hadde bore oss åt dersom det framande herremålet aldri kom til landet.

BUNADSØLV - POKALER - PREMIER

Vi har gaver
for alle anledninger

magnus aase A/s
gullsmed

Strandkaien 6 — Telefon *32 01 60

Biskop Lønning um «merkelappar» i kyrkja

«Liberal» eller «vedkjenningstru» - um merkelappar i kyrkja» var emnet for eit fyredrag som biskop dr. Per Lønning heldt i Vestmannalaget. Møtelyden fekk ei blenkjande klår attersyn på teologiske retningar som hev ovra seg gjennom skiftande tider i mange land. Og konklusjonen var at det ikkje er mogeleg å setja merkelappar som er ålmennngyldige. «Vedkjenningstru» ovrar seg ofte i ein tryggleik som fordømer dei som ikkje er samde i eitt og alt, medan eit «liberal» syn i mange høve synest ha rom for so mykje uklårt at det flyt ut i konturløyse.

Formannen i Vestmannalaget, Ludv. Jerald, upplyste ved opningi av møtet at emnet var valt fordi biskop Bjørn Bue nyleg hadde sagt at når bis-

pedømerådi no skal tilsetja prestar, so skal det ikkje koma ein einaste «liberal prest» til Stavanger bispedøme dersom vedkomande kyrkjelyd ikkje ynsker det. Professor Jacob Jervell skreiv då at mange av dei beste i kyrkja dermed er utestengde frå prestekall i Stavanger, og han nemnde at m.a. tidlegare Stavangerbiskop Karl Marthinussen og noverande Bjørgvinbiskop Per Lønning ikkje kunde ha vorte prestar i Stavanger bispedøme anno 1989. Til det sa Lønning i fyredraget at han ikkje var glad for at Jervell hadde rekna honom for å vera «liberal teolog», noko han greidde nærmare ut gjennom dei streiftog han tok i soga um teologiske retningar som hev ovra seg i kyrkjer og kyrkjesamfund i mange land.

Norsk årbok - for barne og ungdomslitteratur og Audun Thorsen

Lunde Forlag reknar med at 1987 var siste året forlaget gav ut «Norsk årbok for barne- og ungdomslitteratur». Årboki hev då kome med 10-11 årgangar.

«Norsk årbok for barne- og ungdomslitteratur» var eit makelaust tiltak i norsk skriftverd. Høgskulektor Audun Thorsen i Volda var mannen som både hadde ideen til årboki og sette ideen ut i livet. Audun Thorsen var redaktør for årboki i alle år. Han knytte til seg medarbeidarar og makta gjeva eit tolleg fuldekjkjande årlag yversyn over utkomne barne- og ungdomsbøker. Boki var frå fyrste til siste år redigert på nynorsk.

Elles er ikkje årboki einaste pionertiltak frå Thorsen. I 1979 gav han ut «Den norske barne-

litteraturs historie» på Lunde. Dette er ei hendug, lettlesi og yverkomeleg barneboksoga på nynorsk, den einaste i sitt slag som hev funnest, med nokolunde raus plass til nynorske barnebokskrivarar.

Til den meir utrulege del av soga høyrer det at Aschehoug som nokre år tidlegare gav ut Sonja Hagemanns vitskaplege 3-bandsverk um norsk barnelitteratur, skulda Audun Thorsen med si 200-sidors yversynsbok for plagiat. I dag er boki til Thorsen longe utseld, og det er eit stort sakn for studentar og andre interesserte at ei slik bok ikkje lenger er å få. Kanskje let det seg gjera å få ei ny utgåva, førd fram til i dag?

Thorsen hev gjort eit stort nybrotsarbeid, og vonleg let han høyra frå seg på ny.

Personkortet til sparebankane Kortet dei snakkar om!

Bruk det som betalings-
middel i Noreg og
verda elles. Bruk det
som kreditkort. Bruk
det til å ta ut kontantar
døgeret rundt i Noreg og
elles i verda.

Personkortet kjem langt
pa veg i staden for kontantar
og sjekkar - det finst
ikkje noko anna kort pa
marknaden i dag som kan
brukast pa så mange matar.

Alt du treng

SPAREBANKEN VEST

God og rimeleg mat
får du på
Kaffistova til Ervingen
Torggården, Strandkaien 2, 5000 Bergen

ISSN 0800-8647

Folk kjøper færre bøker

Forlagi melder um mindre boksal i 1988 enn i åri fyreåt. Og dei segjer at dei vil minka talet på boktitlar i 1989. Det vil kannhenda gå mest ut yver debutantar. Men òg yver umsetjingar frå andre språk.

Dei tronge tidene, med aukande arbeids-

løysa, vert nemnt som ei hovudårsak til minkande bokkjøp. Og so å segja alle blad klagar på minkande innkoma på lysingar. 5 blad gjekk inn i 1988, og mange andre slit hardt for å berga seg. «Vestmannen» minkar.

Nye Bøker 1988 frå Norsk Bokreidingslag

Jostein Krokvik
Rømlings fotefar

Den tidlegare redaktoren av Norsk Barneblad kjem her med si niande bok for unge lesearar. Hovudpersonen er skulegjenta Einy som i løynd tek seg av ein forkomen jammaldring. På stillfarande vis let forfattaren oss få del i tankelivet hennar og i den mogningsprosessen som gjeng parallelt med dei spande hendingane.

Hefta kr. 100,-

Halldor O. Opdal
Makter og menneske XVII

I dette siste bandet i serien med folkeminne ifrå Hardanger fortel Opdal millom anna um ølbrugging, flatbrødbaking, veving og andre tradisjonelle gjeremål. Men her er og store bolkar um dreng og taus, og um dugnad og andre former for samarbeid i det gamle bondesamfundet.

Hefta kr. 130,-

Sigurd Sandvik
Menneskelivet

Grundtvig i norsk målbunad.

Menneskelivet er eit nytt utval av dikt, salmar og songar etter Grundtvig - i norsk målbunad. Dei er uppsette kronologisk med små merknader til, og stend liksom vardar langs diktarvegen hans.

Hefta kr. 75,-

Ingebjørg Sandstaa Sandvin
Mormor fortel um tvillingane

Denne boki gjev oss ei utilgjord, varm og menneskjeleg skildring frå femftitalet. Ho-

Norsk Bokreidingslag

Boks 2672 - 5026 Bergen-Møhlenpris

Spennande og engasjerande lesestoff for gutter og jenter!

Norsk Barneblad er bladet med teikneseriar, forteljingar, reportasjar, brevener, matoppskrifter, kjøp og sal, natur og dyr, hobbystoff og mykje meir.

Norsk Barneblad er bladet som kjem beint heim i postkassa - to gonger i månaden.

Send meg Norsk Barneblad:

- 1 år kr. 121,- 1/2 år kr. 66,-
 1/3 år kr. 49,-

Du får 3 nr. på kjøpet!

Namn:

Adr.:

Postgiro 5 14 22 11 - tlf. (034) 16 488
3250 LARVIK

Norsk Barneblad

